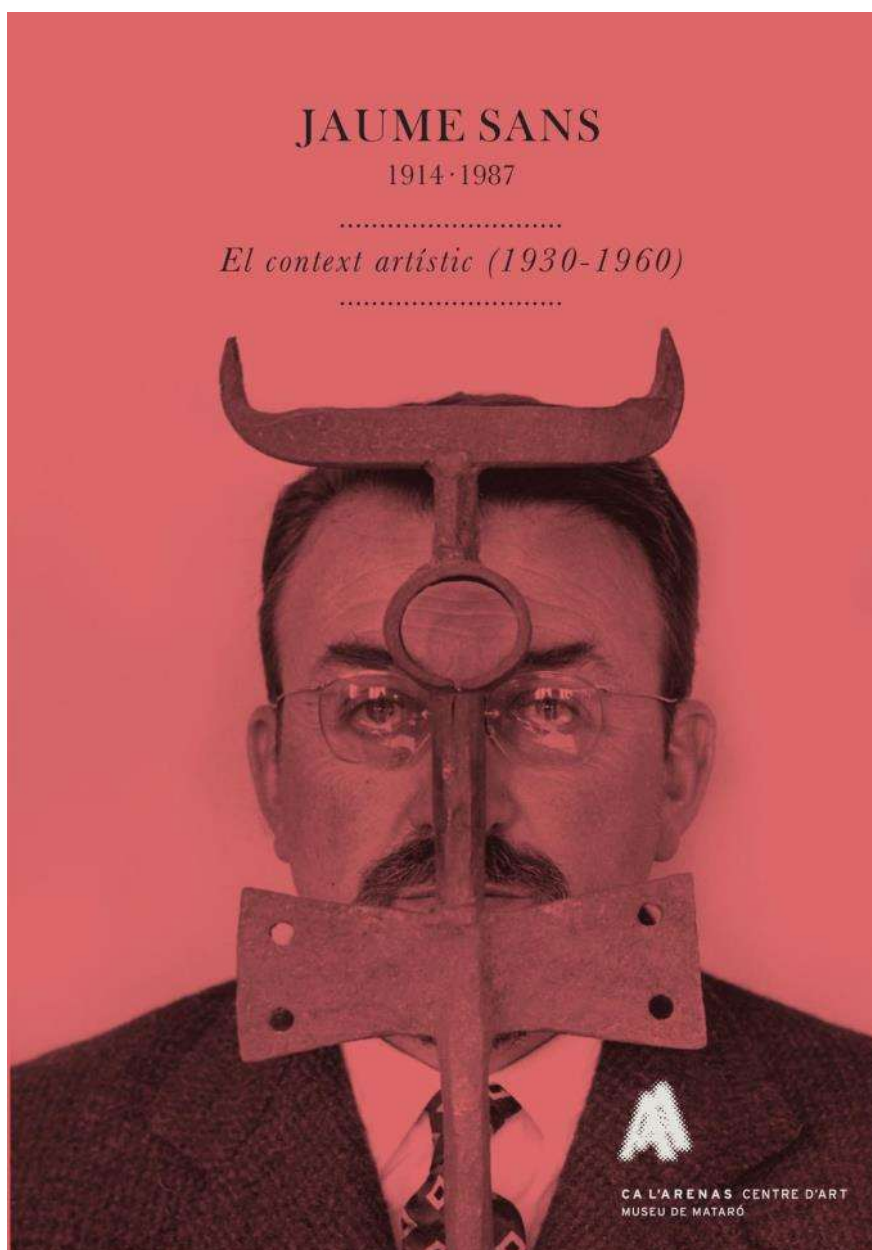
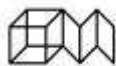

Ajuntament
de Mataró

CULTURA
MATARÓ

CA L'ARENAS CENTRE D'ART
MUSEU DE MATARÓ

Jaume Sans . El context artístic (1930-1960)

Del 3 de març al 6 d'agost de 2017

Ca l'Arenas. Centre d'Art. Museu de Mataró

Organització i producció: Ajuntament de Mataró / Direcció de Cultura i Museu de Mataró

Direcció: Anna Capella

Comissariat: David Santaaulària

Coordinació: Mireia Blesa i Àngels Soler

Disseny gràfic: Regina Puig

Obres cedides per: Museu d'Art Jaume Morera (Lleida), Biblioteca-Museu Víctor Balaguer (Vilanova i la Geltrú), Museu Nacional d'Art de Catalunya (Barcelona), Fundació Palau (Caldes d'Estrac), Residencia de Estudiantes (Madrid), Col·lecció Bassat (Mataró), Fundació J V Foix, Anna Rectoret, Lolita Bosch, Rómulo Bosch, Bàrbara Sans, Ivo Sans, Martí Sans, Mateu Sans, Mònica Sans, Pete Sans, Rafel Sans, Dolors Sallarès, Jaume Uriach i Montserrat Uriach.

Agraïments: Família Sans, Ramon Córdoba i Manuel Sánchez .

Per a més informació podeu consultar <https://jaumesans.org/>

Per a imatges en alta resolució: <https://jaumesans.org/imatges/>

Quatre apunts:

>> «Jaume Sans. El context artístic (1930-1960)» funciona com a complement o extensió de la mostra «Jaume Sans (1914-1987). La seducció de les avantguardes», que presenta tota la seva trajectòria artística.

>> «Jaume Sans. El context artístic (1930 - 1960)» aplega trenta-tres obres originals que s'afegeixen a les quaranta-nou que ja s'exhibien fins al moment. Són obres de l'autor acompanyades d'artistes que l'han influït en l'etapa de formació (Dalí, Miró i Arp), dels que van ser participants en les primeres exposicions surrealistes a Catalunya (Cristòfol, Lamolla, Ferrant, Massanet, Viola...) i, també, d'alguns dels que han acabat definint el panorama fins als anys seixanta del segle passat (Ràfols-Casamada, Tharrats, Argimon...).

>>En aquesta nova exposició hi ha obres tan singulars com *Nit de lluna* de Leandre Cristòfol, *Escultura cambiante* d'Àngel Ferrant, *L'espectre de les tres gràcies dins l'aura subtil*, d'Antoni García Lamolla, *Planimetria 58* de Joan Vilacasas, o dues peces molt poc exposades com són *Col·loqui* i *Kobe* d'Eudald Serra i un collage sense títol d'Alfonso Buñuel.

>> Dos elements complementaris:

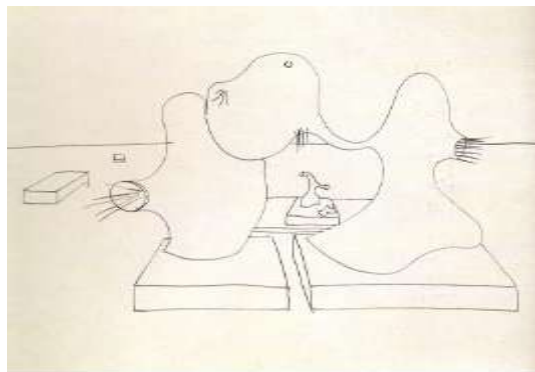
>1 Tres historiadors de l'art –Pilar Bonet, Alexandra Laudo i Joan M. Minguet Batllori– han estat convidats a visitar la mostra i a triar una obra o grup d'obres per tal de fer-ne una aproximació crítica. La voluntat és posar en valor les seves obres anant un pas més enllà del que se'n sap fins ara, obviant la simple adscripció a un episodi històric concret. Aquestes aportacions es troben situades dins del recorregut expositiu de la primera planta, vora l'obra o les obres a què fan referència.

>2 Com a epíleg de l'exposició es pot veure una entrevista a Lolita Sallarès (vídua de Jaume Sans) realitzada pel seu fill Martí Sans, en la qual explica en primera persona experiències viscudes en l'entorn del Club 49, descriu anècdotes sobre artistes coneguts i trasllada l'opinió que tenia el seu marit sobre el món de l'art.

«Jaume Sans. El context artístic (1930 - 1960)» aplega obres de l'autor acompanyades d'artistes que l'han influït en l'etapa de formació, dels que van ser participants en les primeres exposicions surrealistes a Catalunya, dels que eren propers al col·lectiu ADLAN i del Club 49 i, també, dels que han acabat definint el panorama fins als anys seixanta del segle passat. Per a tal finalitat, es presenten treballs d'autors tan significatius com Leandre Cristòfol, Antoni García Lamolla, Ángel Ferrant, Alfonso Buñuel, Eudald Serra, Manuel Viola, Eduard Alcoy, Erwin Bechtold, Albert Ràfols-Casamada, Joan Vilacasa, etc. La voluntat és posar la producció artística de Jaume Sans en relació amb els seus coetanis per tal de trobar-hi afinitats o diferències, posar-lo en valor i, en definitiva, permetre'ns la possibilitat d'especular lliurement sobre com podem veure, a dia d'avui, la seva trajectòria artística. Aquesta exposició funciona com a complement o extensió de la mostra «Jaume Sans (1914-1987). La seducció de les avantguardes», que presenta tota la seva trajectòria artística.

Antoni García Lamolla

Jaume Sans

En el primer àmbit s'apleguen obres d'autors que van influir, van ser amics o van compartir ambient artístic amb Jaume Sans entre els anys 1930 i 1935. No és una visió completa i exhaustiva de l'època. Simplement, s'han seleccionat artistes seguint aquest criteri. Val a dir, però, que Sans –tot i la seva joventut– va participar en exposicions molt significatives, fet que permet definir una tria ben representativa del moment. També es presenta alguna obra que, si bé és posterior, fa possible entendre l'evolució de companys generacionals des d'aquesta avantguarda surrealista.

El col·lectiu ADLAN (1932-1936) va ser un revulsiu fonamental en les activitats artístiques prèvies a la Guerra Civil i, molt especialment, va reivindicar el surrealisme gràcies a exposicions i activitats en què es presentava l'obra de Salvador Dalí, Hans Arp, Alexander Calder, Joan Miró, etc. Aquests autors són fonamentals a l'hora d'entendre les formes orgàniques, els automatismes, els somnis i l'ús de materials no convencionals en l'art per part dels que van participar en les ressenyades exposicions «Tres artistes que presenta ADLAN» (1935) i «Grup logicofobista» (1936). Malgrat les diferències que hi ha entre elles, es poden resseguir aquestes influències en les obres *Dibuix preparatori del Benefactor trompeta* i *Forma*, de Jaume Sans; *Tubèrcul incúbic tot esperant l'hora seca* i *L'espectre de les tres gràcies dins l'aura subtil*, d'Antoni García Lamolla; i *Equilibrista*, de Ramon Marinel·lo. En totes hi ressonen les escultures biomòrfiques de Hans Arp o les formes toves de Salvador Dalí.

Antoni García
Lamolla

Jaume Sans

Hans Arp

Una altra característica pròpia del surrealisme va ser el que entenem com a «poètica dels objectes» –la utilització d'objectes quotidians per revelar associacions de conceptes i d'imatges mentals–, com es pot observar en la icònica *Nit de lluna*, de Leandre Cristòfol (un ou de sargir i un fus de filar que funcionen com a al·legoria poètica), o *Verge romànica*, de Jaume Sans (peça que posteriorment Antoni Clavé va replicar en el seu conegut *Home amb monocle*).

Leandre Cristòfol

Antoni Clavé

Jaume Sans

A més de dibuix, pintura i escultura, Sans també va emprar el collage, tot i que només se'n conserva una obra al Museu Nacional d'Art de Catalunya, a més d'esbossos que servien de preparació i d'unes revistes antigues que testimonien haver servit de recurs per a aquesta tècnica. Se sap, però, que durant l'estada d'Alfonso Buñuel a Barcelona –autor especialment influent pels collages que realitzava a partir de gravats i il·lustracions de revistes antigues– ambdós van estar treballant conjuntament.

Alfonso Buñuel

Jaume Sans

La trajectòria posterior del grup d'artistes que van coincidir en aquest període d'avantguardes va ser dispar. Antoni García Lamolla es va exiliar a França. Ramon Marinel·lo va centrar la seva activitat en el disseny. Eudald Serra va alternar una estada al Japó, les expedicions de recerca etnogràfica, les creacions en ceràmica i escultures no figuratives de caràcter orgànic. Manuel Viola es va exiliar a París, i la seva pintura va anar evolucionant fins a ser considerat un membre del Grup El Paso. Àngel Ferrant es va consolidar com un dels escultors del ferro més innovadors, i obres com *Escultura cambiante* exemplifiquen una de les seves constants: les múltiples combinacions espacials de peces que es mouen al voltant d'un eix.

Àngel Ferrant

Jaume Sans

En aquest apartat podem trobar-hi artistes que representen la represa de la producció artística després de la Guerra Civil. Són autors significatius, que, en alguns casos, van ser amics o van coincidir amb Jaume Sans i, en d'altres, exemplifiquen la recuperació de l'activitat artística que va tenir el substrat fonamental en l'abstracció matèrica i en l'informalisme. La tria se centra en els anys cinquanta i seixanta, que és quan també Jaume Sans reprèn l'interès per la creació artística. Dos episodis concrets el van esperonar a dedicar-s'hi amb una mica més d'intensitat: la presència de l'artista Erwin Bechtold en una residència que la família Sans tenia a Cabrera de Mar –fet que va suposar un important estímul intel·lectual i creatiu per a ambdós artistes– i una exposició individual a la Galeria Gaspar l'any 1957, que va muntar empès pel seu amic i animador cultural Joan Prats.

Jaume Sans

Erwin Bechtold

Les obres de Jaume Sans compreses entre els anys cinquanta i principi dels anys seixanta –una cinquantena d'identificades fins al moment– són un volum suficient per assegurar que després de la Guerra Civil no va abandonar la pintura, per bé que no ens consta que es tanqués a l'estudi a treballar de forma sistemàtica. Dins la varietat formal i qualitativa dels seus treballs d'aquests anys, s'evidencia que va continuar investigant i que els resultats es troben a mig camí entre l'acostament a un model propi i l'assimilació –voluntària o involuntària– de determinades influències. Vist en perspectiva, a mesura que va deixar de banda el surrealisme eliminant paulatinament la figuració, va apropar-se a una abstracció constructivista i, posteriorment, cap a una obra de caràcter més matèric i informalista, però sense els excessos de dramatisme i gestualitat formal més assentats en algun dels seus representants.

Jaume Sans

Joan Vilacasa

En termes genèrics, podem trobar proximitat entre artistes i obres representatives dels anys cinquanta del segle passat –com *Planimetria 58*, de Joan Vilacasas; *Matèria gris*, de Daniel Argimon; *L'autre côté de la terre*, de Joan Josep Tharrats– amb d'altres peces de Jaume Sans, però sovint semblen més la coincidència d'un estil que es respirava en l'ambient que no pas reciprocitats buscades. Però això és només agafat en conjunt, perquè de manera més individualitzada hi ha d'altres obres – segurament de les més reeixides– que tenen un plantejament similar a l'abstracció colorista d'un *rara avis* com Planasdurà o amb obres de l'etapa no figurativa d'Eduard Alcoy, com *Composició horitzontal* o *Yellow Dog Blues*. Si bé va realitzar unes poques obres molt fosques i matèriques, és precisament en l'ús del color que la producció de Jaume Sans es distingeix del conjunt.

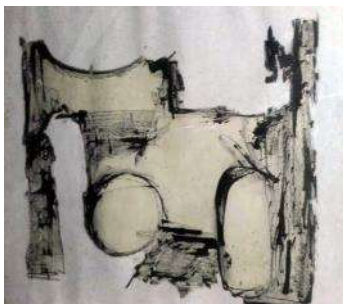

Jaume Sans

Eduard Alcoy

A mode d'epíleg, l'exposició es clou amb l'obra que va ser reproduïda en el fullet de difusió l'exposició individual sobre l'autor a la Sala Gaspar, l'any 1957, i de la seva darrera obra datada (1963), que, ben probablement, també és de les darreres que va pintar. A més, es pot veure una interessant entrevista a Lolita Sallarès (vídua de Jaume Sans) realitzada pel seu fill Martí Sans, en la qual explica en primera persona experiències viscudes en l'entorn del Club 49, descriu anècdotes sobre artistes coneguts i trasllada l'opinió que tenia el seu marit sobre el món de l'art. És un dels darrers testimonis d'aquella època que posa notes de color a visions més acadèmiques i que contribueix a perfilar millor el protagonista d'aquesta mostra retrospectiva.

Jaume Sans

Lolita Sallarès